

بررسی و بازخوانی کتابچه جمع و خرج منطقه فال و اسیر و علامرودشت و گله دار (۱۳۰۵ ق .)

محمد جمالو^۱

مصطفی ابراهیمی^۲

چکیده

کتابچه‌های باقی‌مانده از عهد قاجار که به بررسی گزارش‌های مالی و جمع و خرج مالیاتی پرداخته‌اند، خوانششان اکثراً به دلیل نگارش به خط سیاق دشوار بوده و تا زمان خوانده نشدن، تاریخ گنگ و نامفهومی به شمار می‌روند. این کتابچه‌های جزء، که قسمتی از کتابچه کل مملکت ایران را تشکیل می‌دادند، به وسیله مستوفیان هر منطقه و به دستور حاکم آن ولایت جمع‌آوری و نگارش می‌شد. با بررسی این کتابچه‌ها، راه پژوهش دربارهٔ اوضاع اقتصادی - اجتماعی هموارتر می‌شود. آنچه در این نوشتار مورد توجه قرار گرفته، کتابچه مالی باقی‌مانده از دورهٔ ناصری است که در کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی نگهداری می‌شود. این سیاق به امور مالی بخشی از جنوب ایالت فارس مربوط می‌شود. چهار نقطه جغرافیایی مورد توجه در آن شامل اسیر، گله‌دار، فال و علامرودشت است. امروزه منطقه گله‌دار فارس شامل دو بخش اسیر و گله‌دار با مراکز به همین نام از مناطق معروف در جنوب فارس در شهرستان مَهر قرار گرفته است.

کلید واژه: سیاق، کتابچه مالی، فارس، گله‌دار، فال، اسیر، علامرودشت

۱. کارشناس ارشد تاریخ اسناد و مدارک آرشیوی.

Mohammadjamallo@ut.ac.ir

۲. کارشناس ارشد تاریخ ایران اسلامی.

Mostafa.ebrahimi27@gmail.com

مقدمه و بررسی مکانی نواحی جغرافیایی مورد بحث

چهار نقطه جغرافیایی مورد توجه در جنوب فارس، اسیر، گله‌دار، فال و علامرودشت را شامل می‌شود. منطقه گله‌دار شامل دو بخش اسیر و گله‌دار با مراکز به همین نام از مناطق معروف در جنوب فارس در شهرستان مهر قرار گرفته است. شهر فال مرکز دهستانی به همین نام نیز از توابع بخش گله‌دار است. علامرودشت از بخش‌های شهرستان لامرد فارس بوده، مرکز آن نیز همین نام را داراست. نقاط جغرافیایی یادشده دارای سابقه تاریخی طولانی هستند که از روزگاران دور محل سکونت انسانی به شمار می‌رفته‌اند؛ وجود آثار باستانی و تاریخی متعدد گویای این واقعیت است. تمب پیر هرج، تمب بُت سُلدان، بقایای شهر کُران در نزدیکی روستای قلعه سرگاه و قبرستان تاریخی فال را می‌توان از مهم‌ترین آثار باستانی و تاریخی در بخش‌های گله‌دار و اسیر دانست. بقایای شهر ظالمی نیز از نقاط مهم تاریخی واقع در بخش علامرودشت است.

نزدیکی منطقه گله‌دار به مناطق ساحلی خلیج فارس چون سیراف در گذشته دور و عسلویه و کنگان در زمان حال و ارتباطات اقتصادی و فرهنگی دو جانبه، از علل اهمیت این منطقه بوده است. نواحی ساحلی خلیج فارس، منطقه گله‌دار و دیگر قسمت‌های جنوب فارس در گذشته ایراهستان نامیده می‌شدند. قرار گرفتن بر سر راه تجارتی باستانی که نواحی مرکزی فارس را به بندر سیراف متصل می‌کرد، موجب بنای شهر کُران (کُران، کاران) در این منطقه گردید که قرن‌ها و هم‌زمان با رونق سیراف، شهری آباد به شمار می‌رفت. با افول رونق سیراف، کران نیز به تدریج اهمیت خود را از دست داد و در این منطقه فال رفته رفته از اهمیت و شهرت برخوردار گردید.

گله‌دار

همان‌گونه که در بالا اشاره شد، امروزه شهر گله‌دار مرکز بخشی به همین نام است. در جنوب شرقی این شهر اثری باستانی به نام تمب (تپه) پُذو (پُذو) قرار دارد که روی آن سفال‌هایی از دوران پیش از تاریخ، اشکانی، ساسانی و اسلامی پراکنده است.^۱ با وجود باستانی بودن تمب پُذو به احتمال زیاد شهر گله‌دار در دوره صفوی به وجود آمده باشد. مؤلف *فارسنامه ناصری* در گفت‌وگو درباره بلوک گله‌دار، از بنای این شهر در دوره صفوی خبر می‌دهد. اما روایت او از زمان و چگونگی بنای این شهر مورد تردید است، زیرا وی تاریخ بنای شهر را حدود سال ۱۰۷۰ق. و به دست ملا فریدون لرآورده؛^۲ در حالی که در قبرستان قدیمی گله‌دار سنگ قبری با تاریخ ۱۰۳۱ق. مربوط به قاید محمدزمان فرزند قاید حیدرگله‌داری موجود است.^۳ بنا به آگاهی‌های میرزا حسن فسایی، ملا فریدون لر با هزار خانوار از ایلات کوه گیلویه وارد ناحیه فال شد

۱. صداقت کیش، *سفرنامه گله‌دار*، ص ۱۱۱.

۲. حسینی فسایی، *فارسنامه ناصری*، ج ۲، ص ۱۴۵۸.

۳. صداقت‌کیش، همان، ص ۱۱۳.

که در آن زمان مرکز این منطقه به شمار می‌رفت. قبیله ملا فریدون را به خاطر داشتن گله و رمه گله‌دار می‌گفتند. بزرگان این قبیله خانه‌هایی خشت و گلی برای خود ساختند و به مرور زمان تعداد این خانه‌ها زیاد گردید و در گله‌دارها تمایل به قدرت‌طلبی بروز کرد. آنان به زور و زر نواحی تابعه فال را تصرف کردند و برای دفع دشمن، برج و بارو ساختند. مردم این قبیله یک‌جانشین شدند و اقدام به کشاورزی و تجارت کردند و خانه‌هایشان را گله‌دار گفتند. به تدریج از رونق فال کاسته و بر اهمیت گله‌دار افزوده شد. پس از درگذشت ملا فریدون، فرزندان ریاست گله‌دارها را به دست گرفتند و به مرور زمان حکومت این شهر در دست وارثان وی قرار گرفت.^۱ در ایام تألیف *فارسنامه ناصری*، حکومت گله‌دار در دست احمدخان گله‌داری بود. این شهر در آن زمان دارای هشتصد در خانه بود و مسلمانان شیعه و سنی، اهالی آن را تشکیل می‌دادند. کشت و زرع و نخلستان این بلوک بیشتر دیمی بود و در برخی روستاهای آن کشاورزی با آب چشمه و قنات انجام می‌گرفت و گندم، جو و تنباکو، محصولات عمده آن به شمار می‌رفت.

۴۳ آبادی از جمله جم^۲، فال، لامرد، مهر، وراوی، خوزی و دولت‌آباد،^۳ روستاهای این بلوک را تشکیل می‌دادند. سلسله سادات حسینی از اعیان بلوک گله‌دار بودند که در روستای مهر سکونت داشتند. جد اعلای آنان از شهر مدینه آمده بود و این روستا از سوی سلاطین صفوی به عنوان سیورغال به وی داده شده بود.^۴ فرهادمیرزا معتمدالدوله در ایام فرمانروایی خود بر فارس، مسجدی مخصوص شیعیان گله‌دار بنا کرد.^۵ علاوه بر مسلمانان، گروهی از کلیمیان نیز در این شهر زندگی می‌کردند که پس از جنگ جهانی دوم به فلسطین مهاجرت کردند.

فال

قدیمی‌ترین منبع موجود که نام فال در آن آمده، *معجم البلدان* یاقوت حموی است که آن را روستای بزرگی شبیه شهر دانسته که در آخر نواحی فارس و از سمت جنوب نزدیک به ساحل دریا قرار گرفته و محل عبور به سمت هرمز و کیش از راه هزو بوده است.^۶ بنا به گفته فسایی، فال در اصل پال بوده و سر اورل اشتاین به عنوان دارالصفای برای این شهر اشاره کرده است.^۷ پیش از آنکه فال رونق یابد و معروف گردد، کُران شهر معروف منطقه گله‌دار بود که در فاصله نسبتاً نزدیکی از فال قرار داشت. با افول موقعیت کُران، فال در این منطقه به تدریج دارای شهرت و اهمیت گردید.

۱. حسینی فسایی، همان.

۲. اکنون مرکز شهرستان جم استان بوشهر است.

۳. اکنون وراوی و خوزی از توابع شهرستان مهر و دولت‌آباد از توابع شهرستان فرابند استان فارس است.

۴. همان، ص ۱۴۶۱-۱۴۵۸.

۵. همان، ج ۱، ص ۷۸۲.

۶. حموی، *معجم البلدان*، ج ۳، ص ۸۴۶.

۷. حسینی فسایی، همان، ج ۲، ص ۱۴۵۸ و اشتاین، *از گله‌دار تا بوشهر*، ص ۴۳.

از شهر فال در طول تاریخ، شخصیت‌های زیادی برخاسته‌اند که در اینجا به تنی چند از آنان اشاره می‌شود. سراج‌الدین مکرّم بن ابی‌العلاء فالی (۲۱۰ق)، مجدالدین اسماعیل نیکروز فالی (۶۶۶ق) و فرزندش یحیی بن اسماعیل (۷۰۷ق) که سال‌ها سمت قاضی‌القضاتی فارس را برعهده داشتند.^۱ از شخصیت‌های سیاسی این شهر نیز می‌توان خواجه معین‌الدین فالی را نام برد که در دوره شاه عباس اول صفوی بحرین را تصرف کرد.^۲

در عهد ناصری، فال از روستاهای بلوک گله دار به شمار می‌رفت و شخصیت‌هایی چون میرمحمدصادق فالی و آخوند ملامحمدرضای فالی از آن برخاسته بودند.^۳ فال از مراکز مهم حضور علمای دینی تا روزگار معاصر در منطقه گله‌دار به شمار می‌آید. آثار تنگ فالپون (فالپان) و مسجد جامع از جمله آثار تاریخی شهر فال است، اما شاخص‌ترین اثر تاریخی این شهر، قبرستان قدیمی آن است که سنگ قبرهای تراشیده شده و زیبای آن، سال‌های مختلف قرن هشتم هجری را نشان می‌دهد. این قبرستان محوطه وسیعی از فال را به خود اختصاص داده و در آن تأسیسات آبرسانی چون چاه و برکه ساروجی نیز وجود دارد.

اسیر

این شهر کوچک نیز دارای سابقه‌ای باستانی است و داخل و پیرامون آن آثار قدیمی وجود دارد. بنا بر آگاهی‌های فسایی این شهر را از آن رو اسیر نامیده‌اند که دو کوه صعب‌العبور کافری و ظالمی در شمال و جنوب آن قرار گرفته است. بنابراین میان مردم چنین شهرت یافته که «میان کافر و ظالم اسیر است». در دوره ناصری اسیر از جمله بلوکات گرمسیری فارس به شمار می‌رفت که مرکز آن قصبه اسیر بود. طول این بلوک از روستای وِردوان^۴ تا دارالمیزان هشت فرسخ و عرض آن از روستای بَلَبَلی تا غزبانه (عربانه) چهار فرسخ بود. این بلوک به بلوکات خنج، علامرودشت و گله دار متصل می‌شد. کشاورزی این بلوک نیز چون بلوک گله‌دار شامل گندم، جو و تنباکو بود. خوانین اسیر این بلوک را اداره می‌کردند.

شیخ محمد اسیری (۱۲۷۸ق) از علمای این قصبه محسوب می‌شد. شخصیت دیگری که از اسیر برخاسته، سیدعلی‌اکبر فال اسیری است که در ایام تألیف *فارسنامه ناصری* در قید حیات بوده و در محله اسحق بیگ شیراز می‌زیسته. بلوک اسیر در عهد ناصری دارای ده روستای آباد به نام‌های اسیر، بَلَبَلی، بَهرستان، دارالمیزان، سَرگاه، شَلدان، عربانه، وردوان و هَرَج بوده است.^۵ کلات دیلا (دولاب) از آثار تاریخی شهر اسیر است. آخرین واقعه تاریخی که در این مکان روی داده، به عهد ناصری بازمی‌گردد. محمدطاهرخان گله‌داری ضد حکومت شورش نمود و در این قلعه پناه گرفته، چاه آن را که پر شده بود، خالی و احیا کرد.

۱. زرکوب شیرازی، *شیرازنامه*، صص ۱۷۳-۱۷۰.

۲. حسینی فسایی، پیشین، ج ۲، ص ۱۴۵۸.

۳. همان، ص ۱۴۵۹.

۴. اکنون از توابع بخش علامرودشت شهرستان لامرد است.

۵. همان، صص ۱۲۵۴-۱۲۵۳.

علاوه بر این، حصارى به دور قلعه کشید و دو برج در دو زاویه قلعه و یک برج در وسط آن بنا کرد. فرهادمیرزا معتمدالدوله حاکم فارس، فرزند خود احتشامالدوله را مأمور سرکوب محمدطاهرخان و برخی دیگر از افراد شورشی نواحی گرمسیری کرد. احتشامالدوله در مأموریت خود توفیق یافت. محمدطاهرخان گله‌داری و دیگر شورشیان دستگیر و به شیراز برده شدند. برج‌های کلات دیلا تخریب و چاه آن نیز انباشته گردید. مؤلف فارسنامه ناصری خود شاهد دستگیری این افراد شورشی بوده و این واقعه را در کتاب خود آورده است.^۱ خبر پناه گرفتن محمدطاهرخان گله‌داری در کلات دیلا (دولاب) اسیر نیز تنها در روزنامه ایران [شماره ۳۵۹، سه‌شنبه هفتم رجب ۱۲۹۵، برابر نهم ژوئیه ۱۸۷۸، ص ۲-۱] درج شده.^۲ این خبر تنها آگاهی مکتوب راجع به کلات دیلا است.

علامرودشت

بلوک علامرودشت نیز چون دو بلوک دیگر از مناطق گرمسیری فارس محسوب می‌شده و به بلوکات لارستان، خُنج، اسیر و گله‌دار متصل بوده است. محصولات کشاورزی این بلوک گندم، جو دیمی و تنباکویی بود که از آب چاه به دست می‌آمد. در زمان تألیف فارسنامه ناصری، از آبادی این بلوک کاسته شده بود و نخلستان‌های آن رونق سابق را نداشت، زیرا هر نخلی که بر زمین افتاده بود، درخت دیگری به جای آن کاشته نشده بود.

سبزپوشان قصبه بلوک علامرودشت دارای دویست در خانه بود و شخصی به نام حاجی حسین کلانتری این بلوک را بر عهده داشت. بلوک علامرودشت در عهد ناصری شانزده روستای آباد را شامل می‌شد. سبزپوشان، چاه عینی، خلیلی، زنگو، مَهْمَلَه و کمالی از جمله روستاهای این بلوک به شمار می‌رفتند.^۳ در عهد ناصری و ایام فرمانروایی فرهادمیرزا معتمدالدوله بر فارس قلاع کلمایی و ابوحنّا که در بلوک علامرودشت واقع بودند، به دست احتشامالدوله تصرف شد. از آن‌جا که این قلاع اسباب تَمرد و سرکشی ساکنان و برخی از اهالی بود، برج‌های‌شان تخریب و خندقشان از خاک انباشته گردید.^۴

متن تصحیح و بازخوانی شده

هو الله تعالى

صورت جمع و خرج مالیات و متوجهات هذه السنه تنگوزئیل ۱۳۰۴ بلوک فال و گله‌دار و اسیر و علا
مرودشت ابواب جمعی مقرب‌الحضرت الوالا، علی محمد خان
مفرده: ۸۹۴۳ تومان و ۲۶۰۰ دینار

۱. همان، ج ۱، صص ۸۵۲-۸۵۱.

۲. صداقتکیش، همان، صص ۳۸-۳۷.

۳. حسینی فسایی، همان، ج ۲، صص ۱۲۸۳-۱۲۸۲.

۴. صداقتکیش، همان، ص ۳۹.

اصل: ۶۸۹۷ تومان و ۲۶۰۰ دینار
فال و گله دار: ۵۵۲۳ تومان و ۱ قران
اسیر: ۹۰۶ تومان و ۱۶۰۰ دینار
علامرودشت: ۴۷۹ تومان
اضافه: ۲۰۴۵ تومان
فرع دیوان مطابق کتابچه دستورالعمل: ۲۰۰۰ تومان
رسوم معیر الممالک (کسر): ۴۵ تومان
علی حده جمع مودیان: ۱۷۲۷ تومان و ۱ قران
ابواب جمعی معتمد السلطان: ۴۲۷ تومان
جم و دولت آباد و ملا علی اکبر: ۱۳۰۰ تومان
تتمه (باقی): ۷۲۱۴ تومان؛ ۸۶۰۰ دینار (مهر: علی محمد)
من ذلک: ۵۳۵۹ تومان؛ ۵۳۶۲ دینار
مصارف سرکار دیوان اعلی: ۵۱۶۹ تومان؛ ۹۳۶۲ دینار
تحویل به حساب خزانه عامره: ۳۱۹۹ تومان
(دفعه) به حساب خزانه عامره از بابت مالیات هذه السنه گله دار به توسط عالی جاه علی محمد خان از
قرار قبض مرحوم معیر الممالک که بر وی که و نزد جناب حاجی ضیاء الملک ضبط است. بتاريخ شهر
شوال ۱۳۰۴
بروات
تحویل عالی جاه سرور جلیل حد و فخر از بابت ولایت هذه السنه گله دار به توسط مقرب الحضرت الوالا
علی محمد خان از قرار قبضی که نزد جناب حاجی ضیاء الملک ضبط است.
۲۶۲۹ تومان: برات از قرار یک طغرا قبض بعد از وضع ۱۶ ذی الحجه ۱۳۰۴
۱۲۰۰ تومان: برات از قرار یک طغرا قبض به قرار بعد از وضع رسوم بتاريخ ۱۴ شهر صفر ۱۳۰۵
۶۷۳ تومان؛ ۲۶۰۰ دینار: برات از قرار یک طغرا قبض بعد از وضع رسوم شهر ربیع الاول ۱۳۰۵
۳۵۵ تومان و ۷۴۰۰ دینار: برات از قرار یک طغرا قبض بعد از وضع رسوم بتاريخ ۲۳ ربیع الثانی
۴۰۰ تومان: جیره
۱۰۸۶ تومان؛ ۴۵۶۲ دینار: (دفعه) جیره سربازان فوج درجین جمعی مقرب الخاقان فتح خان نیرالملک از
قرار قبض که نزد مقرب الخاقان حاجی میرزا مهدی مستوفی ضبط است.
۷۶۵ تومان و ۶۳۱۲ دینار: دفعه سمت راست
برات جیره و علیق الدواب سربازان فوج درجین جمعی مقرب الخاقان فتح الله خان نیرالملک که در
مأموریت طایفه بهارلو دریافت کردند. به تاریخ شهر جمادی الثانی ۱۳۰۵
المقرر

۳۶۰۵ تومان و ۶۲۲۵ دینار

۲۰ تومان: دفعه سمت چپ

برات جیره و علیق الدواب سربازان فوج درجزین جمعی مقرب الخاقان فتح الله خان سرهنگ که درگله دار دریافت کرده‌اند. به تاریخ شهر جمادی الثانی ۱۳۰۵

۷۴۵ تومان و ۶۳۱۲ دینار: جیره: خروارو ۴۶ من فی ۷ تومان و ۳ قران؛ ۵ تومان؛ ۳۷ تومان و ۷۲۵۰ دینار

۷۰۷ تومان و ۵۰۶۲ دینار: علیق: ۷ خروار و ۴۲ من

بروات مطابق قبض که نزد مقرب خاقان حاجی میرزا مهدی مستوفی ضبط است.

۳۲۰ تومان و ۷۲۵۰ دینار

جیره و علیق الدواب سربازان فوج جمعی عالیجاه مقرب خاقان محمدخان سرتیپ که در مأموریت گله‌دار

دریافت کرده‌اند و در حشو برای کل آنها موضوع می‌شود. شهر ذی قعدة ۱۳۰۴

المقرر

۱۴۳ تومان و ۲۱۲۵ دینار

۱۰۱ تومان و ۲۵۰۰ دینار

برات جیره و علیق الدواب سواران جمعی عالی‌جاه محمد حسن خان سرتیپ که در مأموریت گله‌دار

دریافت کردند و در حشو برات کل اینها موضوع می‌شود. به تاریخ شهر جمادی الثانی ۱۳۰۵

۲۱۹ تومان و ۵۷۵۰ دینار

جیره: ۴۴ تومان و دو قران؛ ۷۵ تومان و ۳۷۵۰ دینار؛ ۱۰۳ تومان؛ ۴۱ تومان و ۲ قران

علیق: ۱۰ خروار و ۵ من (فی) ۷ تومان و ۵ قران؛ جو ۲۰ خروار و ۶۰ من (فی) ۵ تومان، بابت ۴۱

خروارو ۲۰ من (فی) یک تومان

عوض الذکوره

۹۶۴ تومان و ۴۸۰۰ دینار

عوض قبض مقرب الحضرت الوالا، میرزا علی محمدخان منشی باشی، از بابت تدارک عمله جناب نواب

مستطاب ارفع والا جلال الدوله که در حاشیه قبض حضرت اجل صاحب دیوان حواله فرمودند از قرار یک

طغرا برات نقدی قبض نزد مقرب الخاقان حاجی میرزا مهدی مستوفی ضبط است. به تاریخ شهر جمادی

الاول

۳۵۰۰ تومان

المقرر: ۵۰۰ تومان

قاطر و استر در حمل فشنگ به گله‌دار از قرار یک طغرا برات نقد قبض سرکاری نزد مقرب الخاقان حاجی

میرزا مهدی مستوفی ضبط است. به تاریخ شهر ذی قعدة

۲ تومان: مواجب

از قرار برات بوده آنکه قبض نزد مقرب الخاقان حاجی میرزا مهدی مستوفی ضبط است

۳۵۰ تومان: برات مواجب مقرب الحضرت الوالا، میرزا یوسف ولد مرحمت پناه میرزا عبدالله معبر الملک
از قرار فرمان مبارک به تاریخ شهر ربیع الاول ۱۳۰۵

۲۵۰ تومان فی ۵۰

رقم رسوم: ۲۰۰ تومان

مواجب سربازان فوج درجین جمعی مقرب الخاقان فتح خان سرهنگ از قرار قبض به تاریخ شهر محرم
۱۳۰۵

۴۰۰ تومان؛ المقر ۱۵۰ تومان

وظیفه سادات قریه مهر از قرار دستورالعمل دیوانی مطابق یک طغرا برات قبض ضبط است و به تاریخ
شهر جمادی الثانی ۱۳۰۵

۱۴۷ تومان فی ۳۵ تومان و مرسومات ۵۲۰۰ دینار

تومانی ۲ قران: ۲۹ تومان و ۳ قران

تومانی ۴ دینار: ۵ تومان و ۹۲۰۰ دینار

تتمه: ۱۱۲ تومان و ۴۸۰۰ دینار

مخارج سرکاری از قرار برات بوده آنکه؟ قبض نزد مقرب الخاقان حاجی میرزا مهدی ضبط است.

۱۸۹ تومان و ۳ قران

برات مواجب: ۱۵۰ تومان

مواجب عالی‌جاه میرزا محمد باقر سررشته‌دار سرکار مرحمت می‌شود به تاریخ شهر جمادی الاول ۱۳۰۵
۵۰ تومان

برات مواجب محمد حسن خان و محمد حسین خان ولدان احمدخان گله‌داری مواجب مرحوم مزبور که
نزد سرکار مرحمت می‌شود مطابق سنه ماضیه به تاریخ شهر محرم ۱۳۰۵

۱۰۰ تومان

وظیفه: ۳۹ تومان و ۳ قران

وظیفه سادات قریه مهر مطابق سنه ماضیه

۲۶ تومان و ۱ قران

وظیفه سادات قریه مهر به تاریخ شهر جمادی‌الاولی

۲۶ تومان و ۶ قران (فی) ۴ تومان

۱۷ تومان

برات وظیفه عالی‌جاهان سید الحسین و سید مصطفی، ولدان مرحوم سید عبدالرسول مهری، و وظیفه
جمعی از حشو برات وظیفه سادات مهر به تاریخ شهر ...؟

۹ تومان (فی) ۴ من (تتمه) ۸ تومان و ۱ قران

وظیفه هذه السنه ملاحسین قاضی اسیر؟ مطابق سنه ماضیه از قرار قبض که نزد مقرب الخاقان حاجی

میرزا مهدی مستوفی ضبط است.

به تاریخ شهر ذیقعده ۱۳۰۵

۱۵ تومان کسر ۱ تومان؛ ۵ قران

۱۳ تومان و ۵ قران

الباقی

۱۸۵۵ تومان و ۳۲۳۷ دینار

جمع و خرج شده درگاه مطابق است با کتابچه مطالب جناب

مهر: علی محمد

منابع:

اشتاین، سر اورل، *از گله‌دار تا بوشهر*، ترجمه احسان نظری، به کوشش علی نعیمی گله‌داری، شیراز،

ایلاف، ۱۳۸۹.

حسینی فسایی، میرزا احسن، *فارسانامه ناصری*، تصحیح و تحشیه منصور رستگار فسایی، ج ۱ و ۲، تهران،

امیرکبیر، ۱۳۸۲.

زرکوب شیرازی، ابوالعباس، *شیرازنامه*، تصحیح و توضیح اکبر نحوی، شیراز، دانشنامه فارس، ۱۳۹۰.

صداقت کیش، جمشید، *سفرنامه گله‌دار*، شیراز، ایلاف، ۱۳۸۸.

www.al-mostafa.com (حموی، یاقوت، معجم البلدان، قاهره)

